

Бесіда з батьками майбутніх п'ятикласників на тему: «Проблеми адаптації випускників початкової школи у 5 класі»

Ура! Перша частина шкільного життя вже позаду - дитина закінчила початкову школу. Вона подорослішала. Вона відчуває себе дорослою і поблажливо ставиться до тих "малюків", від яких сама відокремила всього лише три місяці тому. Вона тепер - п'ятикласник!

Батьки чекають нових успіхів, злетів успішності (або, принаймні, залишитися на тій же планці). Але, на жаль, цього не відбувається. Більше того, ви раптом з жахом зауважуєте, що ваша дитина стала більш нервовою, неспокійною, іноді не може вирішити навіть ті завдання, які всього півроку тому робила "на рахунок раз", постійно забуває зошити, ручки, підручники, а в щоденнику з'явилися перші зауваження.

Знайома картина? Не турбуйтеся! З вашою дитиною все гаразд. Це - адаптаційний період, просто дитина ще не встигла перебудуватися на "дорослий лад". Адаптація — це спосіб, завдяки якому живий організм відповідає на вплив навколишнього середовища.

Протягом адаптаційного періоду (1-е півріччя навчання) у п'ятикласників повинне сформуватися так зване «почуття дорослості», що проявляється в новій особистісній позиції:

- 1) стосовно навчальної діяльності;
- 2) стосовно школи й предметів;
- 3) стосовно однокласників;
- 4) у новому відношенні до внутрішнього світу власного «Я».

Складність завдань адаптаційного періоду значно збільшує ризик шкільної адаптації. Не всі п'ятикласники навіть із високим рівнем психологічної готовності можуть успішно впоратися із труднощами в навчанні й спілкуванні, внутрішніми психологічними проблемами. Що ж говорити про тих учнів, у яких були проблеми у початковій школі.

Давайте ж розберемося, у чому ж полягає складність цього періоду і як оминати "підводні камені", через які "спотикаються" і діти, і батьки, і педагоги. Розглянемо деякі з таких "каменів".

Камінь 1: зміна умов навчання. Навчаючись у початковій школі, дитина була орієнтована на одного вчителя. Саме його вимоги навчилася виконувати, звикла саме до певного стилю спілкування. Вже через деякий час після початку навчання цей вчитель знав, на що здатна ваша дитина, як її підбадьорити, підтримати, допомогти розібратися у складній темі. Дитина спокійно розвивалася, набувала знання в одному кабінеті, з одним основним вчителем, її оточували одні й ті ж діти, і вимоги до виконання завдань і ведення зошитів були однакові. Все було звично. А вчитель - практично друга мама, яка і підкаже, і направить.

При переході ж до 5 класу дитина стикається з проблемою множинності: стало багато вчителів-предметників, кожен предмет вивчається у своєму кабінеті, і таких кабінетів - багато. Часто на цьому етапі діти переходять в іншу школу, в інший клас (наприклад, гімназійний). Тоді до

всього вищесказаного додається ще й новий колектив, багато нових дітей. Руйнується звичний світ. Звичайно, збагнути все це непросто. Треба вивчити всіх нових вчителів, розташування всіх кабінетів. А на це потрібен час. І побігати по школі доведеться, бо більше нікому нагадати, який наступний урок, і в якому кабінеті він буде. І до всього іншого, необхідно пам'ятати, що дитині треба завойовувати авторитет з початку, і не в одного вчителя, а у багатьох, з багатьма вчителями побудувати свої відносини. Мимоволі будеш хвилюватися, злякаєшся - а в підсумку підвищується тривожність.

Чим можна допомогти? Зверніться до нового класного керівника з проханням допомогти зорієнтуватися дітям, провести свого роду екскурсію по школі, розповісти, де що знаходиться. А в класі вивісити розклад дзвінків і уроків, так само повісити номери кабінетів (і на якому поверсі вони знаходяться). А найкраще, якщо перший тиждень класний керівник буде зустрічати дітей на перерві і проводити до кабінету.

Камінь 2: зміна вимог. Ще ускладнює період адаптації неузгодженість вимог різних учителів-предметників. Один просить завести зошит на 48 аркушів, інший - тоненькі зошити, але їх має бути 3 штуки. Учитель української мови вимагає все виділяти зеленою ручкою, учитель математики - олівцем. З англійської вимагають завести окремо зошит-словник, з інших предметів - все записувати в кінці звичайного робочого зошита. З літератури цінують висловлені власні думки, а на математиці тишу та зосереджену роботу. І всі ці вимоги треба не тільки вивчити, але й дотримуватися, і не заплутатися, де що треба робити.

Чим можна допомогти? По-перше, побачити плюси цих "неузгодженостей". Ці "дрібниці", які спочатку так ускладнюють шкільне життя дитини, приносять і користь. Дитина вчиться враховувати ці вимоги, співвідносити їх, долати труднощі - а значить, вчитися дорослого життя. По-друге, це вчить дитину будувати відносини з різними людьми, ставати більш гнучкою особистістю. Допомогти ж дитині із запам'ятовуванням вимог і правил можна шляхом складання розкладу із зазначенням особливостей виконання завдань. Наприклад: українська - принести зелену ручку, англійська - приносити на урок робочий зошит, зошит-словник, зошит з темами, географія - приносити контурні карти, кольорові олівці, історія - у домашній зошит писати план відповіді.

Камінь 3: відсутність контролю. Під час навчання у початковій школі вашій дитині допомагав один учитель. Він виконував функцію і вчителя, і класного керівника, і контролера, і вихователя. Швидко вивчивши всі особливості дитини, вчитель допомагає їй контролювати навчальний процес. Одній дитині нагадає, що треба виконати домашнє завдання, іншій - щоб принесла олівці, третій пробачить невиконану вправу (бо знає, що дитина хворіла), а комусь перед початком уроку нагадає що підготувати для уроку. Загалом, відстежував виконання всіх завдань усіма учнями. При переході до п'ятого класу такий індивідуальний підхід порушується. Відбувається якби знеособлення школяра. Є тільки п'ятикласники в цілому. У кожного учителя-предметника велике навантаження і багато учнів з різних паралелей.

Запам'ятати всі особливості відразу всіх учнів він просто не зможе. Тому у дитини створюється враження, що вона нікому з учителів не потрібна або що можна щось не зробити - в загальній масі це може пройти непоміченим. З іншого боку - з'являється деяка "бездоглядність" з боку класного керівника. Він не може фізично стежити за поведінкою дитини на всіх перервах. Звідси і раптово з'являється у деяких дітей регресія - починають вередувати як маленькі, грати з малюками (пішов до своєї першої вчительки) або бігати за класним керівником. А у інших навпаки, захоплене сп'яніння свободою пересувань.

Чим можна допомогти? Звичайно, такий підхід до дитини може образити вас, дорогі батьки: як же так, адже треба шукати індивідуальний підхід до всіх у класі. Звичайно, частка істини в цьому є, і вчителі максимально докладають зусиль. Але швидко цей підхід не знаходиться. А по-друге, таке ставлення долучає дитину до світу дорослих, де є вимоги виконання певної роботи, але при цьому керівництво часто не враховує індивідуальність працівника.

Будьте терплячі. Найчастіше розпитуйте дитину про шкільне життя. Контролюйте виконання домашніх завдань з урахуванням вимоги вчителів. Допоможіть класному керівнику організувати дозвілля дітей, узявши частину турбот на себе (і батьківський комітет). Якщо побачите проблеми, не відкладайте на «потім», підійдіть до вчителя, з'ясуйте причину складнощів. Розкажіть про особливості своєї дитини.

Камінь 4: прогалини в знаннях. За роки навчання у початковій школі практично у кожного учня накопичуються незасвоєні теми, невідпрацьовані вміння і навички. Вони накопичуються як сніжний ком. Але якщо у початковій школі це згладжується індивідуальним підходом вчителя і повторними поясненнями відразу, як тільки було відмічено незасвоєння дитиною матеріалу (клас один, можна встигати контролювати всіх). То у п'ятому класі такого не відбувається. І не засвоївши тему (і не підійшовши самому відразу за роз'ясненням до вчителя або батьків), учень ризикує не зрозуміти матеріал наступний. Матеріал ускладнюється від уроку до уроку. І якщо попередні теми були не засвоєні, то школяр потягне цей шлейф далі, затягуючи вузол незнань. Так з'являються двійки ... Іноді незасвоєні теми тягнуться ще з початкової школи. Адже відразу складно зрозуміти, що саме з пройденого матеріалу викликає складність. Так, наприклад, не навчившись визначати корінь слова, дитина не може розібратися у словотворенні та підборі спільнокореневих слів. А значить, будуть помилки в правописі, бо не зможе підібрати перевірні слова. Так само можуть виникнути складності під час засвоєння навчального матеріалу через нестачу мовного розвитку, уваги і пам'яті.

Чим можна допомогти? Перед виконанням домашніх завдань перевірте, чи засвоїла дитина матеріал у класі. Важливо домогтися, щоб дитина розуміла найдрібніші деталі виконання завдань і могла виконати аналогічні. Просіть дитину пояснювати, як вона виконує ту чи іншу вправу, чому саме ці обчислення застосовує при виконанні певних завдань. Якщо дитина все

розуміє, але проблема успішності існує, то зверніть увагу на розвиток мислення, пам'яті, уваги, оскільки і спостережливість, і уважність, і здатність побачити найдрібніші деталі - все це допоможе і засвоєнню матеріалу. Розвиток цих психічних процесів найкраще відбувається під час гри, тому що саме під час гри виявляється більш сильна мотивація (ніж у навчальній діяльності). Потім закріплені навички перенесуться на саму навчальну ситуацію.

Шкільна тривала неуспішність практично завжди супроводжується особистісними особливостями (неадекватною самооцінкою, підвищеною тривожністю, агресивністю, порушенням комунікативної сфери і т.д.). Тому в навчальних заняттях важливо допомогти зрозуміти дитині її власні критерії успішності чи неуспішності, розвинути у неї прагнення перевіряти свої можливості і знаходити шляхи їх вдосконалення (самостійно або з допомогою дорослих).